

Μαθητές με Μαθησιακές Δυσκολίες

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής –
Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ)

Διαταραχή Ελλειμματικής Προσοχής – Υπερκινητικότητα (ΔΕΠΥ)

Οδηγίες για την τάξη (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

1. **Αναδιοργανώστε το περιβάλλον και καθίστε τον μαθητή κοντά σας** για να ελέγχετε την επίδοση και τη συμπεριφορά του (Garrick Duhaney, 2003; Harlacher, Roberts, & Merrell, 2006; Salend, Elhoweris, & van Garderen, 2003).
2. **Μοιράστε τις εργασίες σε πιο σύντομα και διαχειρίσιμα κομμάτια.** Να είστε όσο το δυνατότερο πιο σαφείς, καθώς οι μαθητές με ΔΕΠΥ χάνονται όταν υπάρχει πολλή πληροφόρηση (Garrick Duhaney, 2003; Harlacher, Roberts, & Merrell, 2006; Salend, Elhoweris, & van Garderen, 2003).
3. **Χρησιμοποιήστε χρονόμετρο για να βοηθήσετε το μαθητή να μάθει να ελέγχει την εργασία του.** Για παράδειγμα, μπορείτε να πείτε «έχεις 10 λεπτά να κάνεις την εργασία» και να βάλετε το χρονόμετρο στα 10 λεπτά. Φροντίστε να επιλέξετε μια εργασία που να μπορεί να ολοκληρωθεί σε 10 λεπτά από το μαθητή και δώστε θετική ανατροφοδότηση.
4. **Δώστε συχνές ευκαιρίες στον μαθητή να ανταποκριθεί ενεργά στις οδηγίες** και ακολουθήστε διαφοροποιημένες αντιδράσεις στη συμπεριφορά του μαθητή (π.χ. θετική ανατροφοδότηση με έπαινο και ανταμοιβή για θετική συμπεριφορά, αγνόηση απρεπούς συμπεριφοράς, προειδοποίηση ή ποινή για απρεπή συμπεριφορά) (Garrick Duhaney, 2003; Harlacher, Roberts, & Merrell, 2006; Salend, Elhoweris, & van Garderen, 2003).
5. **Μάθετε τους μαθητές σας να έχουν αυτο-έλεγχο** (Pelham & Fabiano, 2008). Υπάρχουν πολλοί τρόποι να το κάνετε αυτό, για παράδειγμα στη δραστηριότητα 3, ο μαθητής πρέπει να ολοκληρώσει την εργασία του στον καθορισμένο χρόνο για να μπορεί μετά να κάνει κάτι άλλο.
6. **Ζητήστε από τους μαθητές σας να περιγράψουν τη συμπεριφορά τους** και να δώσουν σαφείς περιγραφές και ανατροφοδότηση (Bicard & Neef, 2002; Reid et al, 2005). Αυτό μπορεί να γίνει μέσα από τη συγγραφή μιας ιστορίας, ή μαγνητοφωνώντας ή βιντεογραφώντας τους κατά τη διάρκεια μιας εργασίας, και το υλικό μπορεί να χρησιμοποιηθεί για συζήτηση (Σιγουρευτείτε ότι ακολουθείτε τον κώδικα δεοντολογίας λαμβάνοντας γραπτή συγκατάθεση από γονείς, κλπ.)
7. **Εφαρμόστε τη διαδικασία ανταποκριτή**, όπου τα παιδιά κάνουν δηλώσεις «λέω-κάνω» για το τι έχουν κάνει πριν και «κάνω-λέω» για το τι σχεδιάζουν να κάνουν (Shapiro, DuPaul, & Bradley-King, 1998).

Οδηγίες για το Σχολείο (έμφαση στις μεθόδους διδασκαλίας)

Τμηματοποίηση Τάξεων / Διαρρύθμιση

Εάν είναι εφικτό, **οργανώστε την τάξη ή κάποιο άλλο μέρος στο σχολείο με τρόπο που να δημιουργείται χαλαρωτικό περιβάλλον**, το οποίο μπορούν να χρησιμοποιήσουν οι μαθητές τα διαλείμματα ή κατά τη διάρκεια του γεύματος.

Κοινότητα

1. **Διοργανώστε συναντήσεις ανάμεσα στους γονείς και το προσωπικό κάθε μία ή δύο βδομάδες** για να συζητήσετε την πρόοδο των μαθητών και να ενδυναμώσετε τη συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και το σπίτι. Αυτό θα βοηθήσει στον έλεγχο της προόδου και στη συζήτηση θεμάτων που έχουν να κάνουν με την κοινωνική ζωή του μαθητή, όπως η περιθωριοποίηση, οι σχέσεις με τους συμμαθητές του, η συμπεριφορά του στο σπίτι και η αυτοεκτίμησή του (McCaleb, 2013).
2. **Συνεργαστείτε με τους γονείς και τους μαθητές για να δείτε κατά πόσο και με ποιο τρόπο θα ήθελαν να μοιραστούν με τους ομότιμους τους συγκεκριμένες πληροφορίες για ΔΕΠΥ.** Εάν το επιθυμούν, ίσως να είναι βοηθητική και η διαβούλευση με παροχές υπηρεσιών υγείας, όπως οι σχολικοί ιατρικοί επισκέπτες.

Προσαρμογή στο Εκπαιδευτικό Πρόγραμμα

1. **Προσαρμόστε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα, διαφοροποιώντας τις ασκήσεις** – Ενημερώστε τους εκπαιδευτικούς για να κάνουν τις αναγκαίες προσαρμογές στις ασκήσεις και στις ζητούμενες απαντήσεις σύμφωνα με τις μαθησιακές ανάγκες των μαθητών και τη σοβαρότητα της κάθε περίπτωσης. Για παράδειγμα, για κάποιο συγκεκριμένο μαθησιακό στόχο στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα, ο εκπαιδευτικός μπορεί να δώσει ένα συγκεκριμένο φύλλο εργασίας που δυσκολεύει σταδιακά (Hall, Meyer and Rose, 2012; BBC active, 2010).
2. **Προσαρμόστε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους.** Εάν είναι δυνατό, εξοπλίστε τις τάξεις με μαθητές ΔΕΠΥ με διάφορα υλικά και ανεπτυγμένη τεχνολογία, όπως τάμπλετ, προβολείς, κλπ. (BDA, 2012).

Πειθαρχία

1. **Εάν ο μαθητής πρέπει να λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή καθώς βρίσκεται στο σχολείο, συζητήστε με τους γονείς για τις πιθανές παρενέργειές της.** Ακολουθήστε τις πολιτικές και το πρωτόκολλο του σχολείου και της περιφέρειας όσον αφορά στην αποθήκευση και διαχείριση των φαρμάκων.

Πηγή: <http://www.learnalberta.ca/content/inmdict/html/adhd.html>

2. **Να έχετε υπόψη ότι μαθητές με ΔΕΠΥ είναι συχνά ευέξαπτοι.** Εάν θεωρήσουν ότι μια κατάσταση είναι άδικη γι' αυτούς, ίσως θυμώσουν. Δώστε τους χρόνο να ηρεμήσουν και έπειτα συζητήστε μαζί τους το περιστατικό.

Εκπαιδευτικές επισκέψεις / Εκδρομές / Κατασκηνώσεις / Ανταλλαγές / Εκδρομές στο Εξωτερικό

Κατά τη διάρκεια μιας εκδρομής αναθέστε ένα βοηθό για το μαθητή – ιδιαίτερα εάν λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή. Δώστε σαφείς πληροφορίες και οδηγίες.

Άλλα (Ευαισθητοποίηση)

Διοργανώστε συναντήσεις με ενήλικες με ΔΕΠΥ για να μιλήσουν σε εκπαιδευτικούς για να τους ενημερώσουν για θέματα ΔΕΠΥ [Πηγή: Forlin, Sharma & Loreman, 2007]

Γονείς / Σύνδεσμοι Γονέων

1. **Διοργανώστε συναντήσεις ανάμεσα στους γονείς και το προσωπικό κάθε μία ή δύο βδομάδες** για να συζητήσετε την πρόοδο των μαθητών και να ενδυναμώσετε τη συνεργασία ανάμεσα στο σχολείο και το σπίτι. Αυτό θα βοηθήσει στον έλεγχο της προόδου και στη συζήτηση θεμάτων που έχουν να κάνουν με την κοινωνική ζωή του μαθητή, όπως η περιθωριοποίηση, οι σχέσεις με τους συμμαθητές του, η συμπεριφορά του στο σπίτι και η αυτοεκτίμησή του (McCaleb, 2013).
2. **Εάν ο μαθητής πρέπει να λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή καθώς βρίσκεται στο σχολείο, συζητήστε με τους γονείς για τις πιθανές παρενέργειές της.** Ακολουθήστε τις πολιτική και το πρωτόκολλο του σχολείου και της περιφέρειας όσον αφορά στην αποθήκευση και διαχείριση των φαρμάκων.
Πηγή: <http://www.learnalberta.ca/content/inmdict/html/adhd.html>
3. **Έχετε υπόψη ότι κάποιοι μαθητές ίσως αισθάνονται άβολα να συζητούν για το θέμα τους ή να λαμβάνουν τη φαρμακευτική τους αγωγή στην παρουσία συμμαθητών τους.** Συνεργαστείτε με τον μαθητή και την οικογένειά του για να δείτε πώς μπορείτε να τον υποστηρίξετε καλύτερα.
4. **Συνεργαστείτε με τους γονείς και τους μαθητές για να δείτε κατά πόσο και με ποιο τρόπο θα ήθελαν να μοιραστούν με τους ομότιμούς τους συγκεκριμένες πληροφορίες για ΔΕΠΥ.** Εάν το επιθυμούν, ίσως να είναι βοηθητική και η διαβούλευση με παροχές υπηρεσιών υγείας, όπως οι σχολικοί ιατρικοί επισκέπτες.

Ασφάλεια

1. **Εάν ο μαθητής πρέπει να λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή καθώς βρίσκεται στο σχολείο, συζητήστε με τους γονείς για τις πιθανές παρενέργειές της.** Ακολουθήστε τις πολιτική και

το πρωτόκολλο του σχολείου και της περιφέρειας όσον αφορά στην αποθήκευση και διαχείριση των φαρμάκων.

Πηγή: <http://www.learnalberta.ca/content/inmdict/html/adhd.html>

2. **Κατά τη διάρκεια μιας εκδρομής αναθέστε σε ένα βοηθό για το μαθητή – ιδιαίτερα εάν λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή.** Δώστε σαφείς πληροφορίες και οδηγίες.

Σχολικοί Εορτασμοί / Εκδηλώσεις / Δραστηριότητες

Οι μαθητές με ΔΕΠΥ συνήθως είναι ιδιαίτερα δημιουργικοί. **Συμπεριλάβετε τους στις σχολικές εκδηλώσεις διαφοροποιώντας το ρόλο και τη συνεισφορά τους.** Για παράδειγμα, αντί να απομνημονεύσει ένα ποίημα ή να χορέψει (εάν υπάρχει πρόβλημα στο συντονισμό κινήσεων), μπορείτε να εκμεταλλευτείτε ταλέντα όπως ζωγραφική ή δημιουργία σκηνικού για το θεατρικό έργο.

Σχολικές Αγορές

1. **Εξοπλίστε το σχολείο με τάμπλετ και προσωπικούς υπολογιστές** με τρόπο που η τεχνολογία να μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και τήρηση κανονισμών (Jung, 2005).
2. **Κάντε τις απαραίτητες προσαρμογές στο αναλυτικό πρόγραμμα και στους πόρους** που είναι διαθέσιμοι για μαθητές με ΔΕΠΥ, για παράδειγμα οπτικές σημάνσεις /αφίσες στο σχολείο που να δείχνουν το ημερήσιο πρόγραμμα, κλπ. (Hall, Meyer and Rose, 2012; BBC active, 2010).
3. **Προσαρμόστε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους.** Εάν είναι δυνατό, εξοπλίστε τις τάξεις με μαθητές ΔΕΠΥ με διάφορα υλικά και ανεπτυγμένη τεχνολογία, όπως τάμπλετ, προβολείς, κλπ. (BDA, 2012).

Υποστήριξη Μαθητών

1. Όπου είναι δυνατό, προσπαθήστε **να υπάρχει επιπλέον βοήθεια στην τάξη, για παράδειγμα με την παρουσία βοηθού εκπαιδευτικού** για να βοηθά τους μαθητές με ΔΕΠΥ να παρακολουθούν το μάθημα (BDA, 2012).
2. Έχετε υπόψη ότι κάποιοι μαθητές ίσως αισθάνονται άβολα να συζητούν για το θέμα τους ή να λαμβάνουν τη φαρμακευτική τους αγωγή στην παρουσία συμμαθητών τους. Συνεργαστείτε με τον μαθητή και την οικογένειά του για να δείτε πώς μπορείτε να τον υποστηρίξετε καλύτερα.

Επαγγελματική Επιμόρφωση Δασκάλων/Καθηγητών

1. Παρέχετε στους εκπαιδευτικούς και στους εκπαιδευτικούς ειδικής εκπαίδευσης εκπαίδευση από εξωτερικούς συνεργάτες (π.χ. εκπαιδευτικούς ψυχολόγους και οργανώσεις ΔΕΠΥ) σε

σχέση με τις βασικές δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι μαθητές με ΔΕΠΥ στην τάξη, τα σημάδια για γρήγορη αναγνώριση και αξιολόγηση και πρακτικές συμβουλές για υποστήριξη αυτών των μαθητών στην τάξη (Rose, 2009). Εστιάστε την εκπαίδευση σε συγκεκριμένους τομείς, όπως στο σχεδιασμό εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων που απαιτούν ψηλό επίπεδο ανταπόκρισης παρέχοντας στους μαθητές ατομικούς πίνακες, κάρτες απαντήσεων ή ηλεκτρονικά εργαλεία για να μπορούν να απαντούν δουλεύοντας σε μεγάλες ομάδες. Πηγή: <http://www.learnalberta.ca/content/inmdict/html/adhd.html>

2. **Διοργανώστε συναντήσεις με ενήλικες με ΔΕΠΥ** για να μιλήσουν σε εκπαιδευτικούς για να τους ενημερώσουν για θέματα ΔΕΠΥ [Πηγή: Forlin, Sharma & Loreman, 2007]
3. **Παρέχετε εκπαίδευση σε δραματοθεραπεία και εμπειρική μάθηση** για να μπορούν οι εκπαιδευτικοί να χρησιμοποιούν παιχνίδια ρόλων για να τους διδάξουν κοινωνικές δεξιότητες και να ακολουθούν κανόνες [Πηγή: Jennings, 2013; Freeman, Sullivan & Fulton, 2003; De la Cruz, Lian & Morreau, 1998]

Τεχνολογία

1. **Εξοπλίστε το σχολείο με τάμπλετ και προσωπικούς υπολογιστές** με τρόπο που η τεχνολογία να μπορεί να χρησιμοποιηθεί στην ανάπτυξη κοινωνικών δεξιοτήτων και τήρηση κανονισμών (Jung, 2005).
2. **Κάντε τις απαραίτητες προσαρμογές στο εκπαιδευτικό πρόγραμμα και στους πόρους** που είναι διαθέσιμοι για μαθητές με ΔΕΠΥ, για παράδειγμα οπτικές σημάνσεις /αφίσες στο σχολείο που να δείχνουν το ημερήσιο πρόγραμμα, κλπ. (Hall, Meyer and Rose, 2012; BBC active, 2010).
3. **Προσαρμόστε το εκπαιδευτικό πρόγραμμα λαμβάνοντας υπόψη τους πόρους.** Εάν είναι δυνατό, εξοπλίστε τις τάξεις με μαθητές ΔΕΠΥ με διάφορα υλικά και ανεπτυγμένη τεχνολογία, όπως τάμπλετ, προβολείς, κλπ. (BDA, 2012).

Υποστηρικτική βιβλιογραφία

Ορισμός: «Το κύριο χαρακτηριστικό της Διαταραχής Ελλειμματικής Προσοχής / Υπερκινητικότητας είναι η δυσκολία της προσήλωσης της προσοχής και/η υπερδραστηριότητα που παρατηρείται συχνότερα και σε μεγαλύτερο βαθμό από ότι παρουσιάζεται συνήθως σε άτομα σε παρόμοιο αναπτυξιακό στάδιο» (Αμερικανικός Ψυχιατρικός Σύλλογος, 2000^a, σελ. 85).

Κάποιοι μαθητές με μαθησιακές δυσκολίες δυσκολεύονται να ολοκληρώσουν μια άσκηση και/ή επιδεικνύουν ψηλά επίπεδα υπερδραστηριότητας. Τα παιδιά που εμφανίζουν αυτά τα χαρακτηριστικά μπορεί να διαγνωστούν με ΔΕΠΥ. Έχει παρατηρηθεί ότι οι δύο αυτές καταστάσεις συνυπάρχουν στα ίδια άτομα σε μεγάλη συχνότητα (Smith & Adams, 2006).

Χαρακτηριστικά μαθητών με ΔΕΠΥ

Ελλειμματική Προσοχή

- Δεν προσέχουν τη λεπτομέρεια
- Δυσκολία προσήλωσης της προσοχής τους σε ασκήσεις ή δραστηριότητες

- Φαίνεται ότι δεν ακούνε
- Δεν ακολουθούν τις οδηγίες (π.χ. αρχίζουν μια άσκηση αλλά σύντομα αποσπούνται κάνοντας κάτι άλλο)
- Δυσκολία στην οργάνωση δραστηριοτήτων και ασκήσεων (π.χ. οι εργασίες τους είναι ακατάστατες ή ανοργάνωτες)
- Δεν τους αρέσουν εργασίες που απαιτούν νοητική προσπάθεια
- Χάνουν τα πράγματα τους συχνά
- Η προσήλωση τους χάνεται εύκολα
- Ξεχνούν συχνά πράγματα.

Υπερδραστηριότητα και Παρορμητικότητα

- Νευρικές κινήσεις
- Ανησυχία
- Τρέχει ή σκαρφαλώνει σε έπιπλα, κάνοντας πολλή φασαρία
- Συχνά σε υπερδιέγερση, δύσκολα κουράζεται
- Μιλά ασταμάτητα, φωνάζει της απαντήσεις, δυσκολεύεται να περιμένει να του δοθεί ο λόγος, διακόπτει άλλους
- Δρα χωρίς να σκέφτεται (π.χ. αρχίζει μια άσκηση χωρίς να διαβάσει ή να ακούσει τις οδηγίες)
- Ανυπόμονος/η, βιάζεται να κάνει τις ασκήσεις, δυσκολεύεται να αντισταθεί σε πειρασμούς.

(προσαρμοσμένα από τον Αμερικανικό Ψυχιατρικό Σύλλογο, 2011c)

Ιστοσελίδες και Εκθέσεις Ευρωπαϊκής Ένωσης

<http://www.apa.org/topics/adhd/>

<https://www.psychiatry.org/patients-families/ADHD/what-is-ADHD>

[https://www.adhsdeutschland.de/Portaldaten/1/Resources/PDF/4_8_4_Politik/Anlage_4a_Mapping_\(Englisch\).pdf](https://www.adhsdeutschland.de/Portaldaten/1/Resources/PDF/4_8_4_Politik/Anlage_4a_Mapping_(Englisch).pdf)

Αναφορές

Bicard, D. F., & Neef, N. A. (2002). Effects of strategic versus tactical instructions on adaptation to changing contingencies in children with ADHD. *Journal of Applied Behavior Analysis*, 35, 375–389.

De la Cruz, R. E., Lian, M. C. J., & Morreau, L. E. (1998). The effects of creative drama on social and oral language skills of children with learning disabilities. *Youth Theatre Journal*, 12(1), 89-95.

DuPaul, G. J., & Stoner, G. (2014). *ADHD in the schools: Assessment and intervention strategies*. Guilford Publications.

Forlin, C., Sharma, U., & Loreman, T. (2007). An international comparison of pre-service teacher attitudes towards inclusive education. *Disability studies quarterly*, 27(4).

Freeman, G. D., Sullivan, K., & Fulton, C. R. (2003). Effects of creative drama on self-concept, social skills, and problem behavior. *The Journal of Educational Research*, 96(3), 131-138.

Garrick Duhaney, L. M. (2003). A practical approach to managing the behaviors of students with ADD. *Intervention in School and Clinic*, 38, 267–279.

Harlacher, J. E., Roberts, N. E., & Merrell, K. W. (2006). Classwide interventions for students with ADHD. *Teaching Exceptional Children*, 39 (2), 6–12.

Hughes, L., & Cooper, P. (2007). *Understanding and supporting children with ADHD: Strategies for teachers, parents and other professionals*. London: Paul Chapman.

Jennings, S. (2013). *Dramatherapy: Theory and practice* (Vol. 3). Routledge.

McCaleb, S. P. (2013). *Building communities of learners: A collaboration among teachers, students, families, and community*. Routledge.

Pelham, W., & Fabiano, G. A. (2008). Evidence based psychosocial treatments for attention deficit/hyperactivity disorder. *Journal of Clinical Child Psychology*, 37, 184–214.

Reid, R., Trout, A. L., & Schartz, M. (2005). Self-regulation interventions for children with attention deficit/hyperactivity disorder. *Exceptional Children*, 71, 361–377.

Rose, J., (2009). Identifying and teaching children and young people with dyslexia and literacy difficulties: An independent report.

Salend, S. J., Elhoweris, H., & van Garderen, D. (2003). Educational interventions for students with ADD. *Intervention in School and Clinic*, 38, 280–288.

Sava, F. A. (2000). Is Attention Deficit Hyperactivity Disorder an exonerating construct? Strategies for school inclusion. *European Journal of Special Needs Education*, 15(2), 149-157.

Shapiro, E. S., DuPaul, G. J., & Bradley-King, K. L. (1998). Self-management as a strategy to improve the classroom behavior of adolescents with ADHD. *Journal of Learning Disabilities*, 31, 545–555.

Shapiro, E. S., DuPaul, G. J., & Bradley-Klug, K. L. (1998). Self-management as a strategy to improve the classroom behavior of adolescents with ADHD. *Journal of Learning Disabilities*, 31(6), 545-555.

Sherman, J., Rasmussen, C., & Baydala, L. (2008). The impact of teacher factors on achievement and behavioural outcomes of children with Attention Deficit/Hyperactivity Disorder (ADHD): A review of the literature. *Educational research*, 50(4), 347-360.